

چابهار؛ دروازه طلایی توسعه چابهار؛ کلید توسعه محور شرق

ناگفته نماند: در حال حاضر اگرچه ناوگان جاده‌ای بیشترین سهم حمل و نقل ترکیبی برای ترانزیت کالا را بر عهده دارد، اما با اتصال شبکه ریلی به بندر چابهار که هم‌اکنون ۴۰ درصد پیشرفت فیزیکی دارد و همچنین ایجاد فرودگاه مختص این منطقه، این بندر می‌تواند در روند بهبود مدیریت هماهنگ توسعه پایدار منطقه چابهار با محوریت حمل و نقل و ترانزیت کالا نقشی محوری داشته باشد.

بی‌تردید وجود زیرساخت‌های این‌چنینی از یک سو و گسترش زمینه‌های ایجاد ظرفیت‌های جدید اقتصادی از سوی دیگر، بستر مناسبی را برای مدیریت سرمایه‌گذاری‌ها در چارچوب ایجاد زنجیره تولید در بخش صنعت به‌عنوان یکی دیگر از پارامترهای توسعه محور شرق و همچنین سواحل مکران فراهم ساخته است؛ چنانکه به گفته مدیرعامل منطقه آزاد چابهار، با تلاش‌های انجام شده، امروز پروژه‌های مختلفی در چارچوب شهرک‌های انرژی، شیلاتی، برنج، خرما، تجهیزات پزشکی و خودرو توصیه‌پذیر شده است.

در اینجا همچنین باید به برنامه‌ریزی در خصوص ایجاد قطب سوم پتروشیمی کشور اشاره داشت که در چارچوب توسعه سواحل مکران با تعریف ۴۸ پروژه و برآورد اعتباری معادل ۶۳ هزار میلیارد تومان، نیمی از آن برای ایجاد این قطب پیش‌بینی شده است که در این خصوص شرکت توسعه پتروشیمی نگین مکران در فاز اول، با حجم تولید سالانه ۸٫۵ میلیون تن موفق به اخذ مجوز محیط‌زیست شده است.

علیرضا منیری ابیانه مدیرعامل این شرکت می‌گوید، پیرو مصوبه هیات وزیران در سال ۹۰ در زمینی به مساحت ۱۲۰۰ هکتار در قالب ۱۸ «پلن» مجتمع پتروشیمی مبتنی بر خوراک گاز متان به صورت شهرکی در محدوده منطقه آزاد چابهار شکل گرفت.

گفتنی است: عمده محصولات این مجتمع که شامل طرح‌های متانول اوره و چندین طرح پیشرفته GTX است، صادراتی است که به‌عنوان خوراک برای مجتمع‌های پتروشیمی و همچنین صنایع پایین‌دستی در نظر گرفته شده یا وارد بازار کشور خواهد شد.

وی با اشاره به اینکه همچنین قرار است برای تکمیل زنجیره ارزشی محصولات، صنایع پائین‌دستی در شهرک پتروشیمی مکران احداث شود، می‌گوید: مجتمع‌های پتروشیمی پیش‌بینی شده در فاز نخست شهرک پتروشیمی به‌طور تقریبی روزانه به ۳۰ میلیون مترمکعب گاز طبیعی نیاز دارند که گاز مورد نیاز از طریق خط لوله هفتم سراسری - که هم‌اکنون تا ایرانشهر کامل شده - تامین می‌شود.

مدیرعامل شرکت پتروشیمی نگین مکران می‌افزاید: در حال حاضر دو سرمایه‌گذار بخش خصوصی در چارچوب فاز اول این مجتمع پتروشیمی فعالیت خود را شروع کرده‌اند که یکی از آنها ۳۵ و دیگری ۲۰ درصد پیشرفت فیزیکی داشته‌اند.

منیری ابیانه ادامه می‌دهد: در حال حاضر اصلی‌ترین محدودیت برای سرمایه‌گذاران، تامین گاز به‌عنوان خوراک این مجتمع است که در این خصوص وزارت دفاع در سال ۹۵ داوطلب سرمایه‌گذاری برای ایجاد خط لوله گاز به منطقه چابهار شد و پیش‌بینی می‌شود اواسط سال آینده همه عرصه‌های این منطقه گازرسانی شود و بدین ترتیب این امکان فراهم می‌شود که ۲ «پلن» از ۶ «پلن» تولید متانول در فاز اول این پروژه به ترتیب در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به بهره‌برداری برسد.

در کنار پتروشیمی، پروژه بزرگ دیگری که می‌تواند چهره این منطقه را دگرگون کند، پروژه فولادسازی است که بر اساس طرح جامع فولاد کشور، چابهار با تولید ۱۰ میلیون تن، در حقیقت به نوعی ۲۰ درصد از ظرفیت ۵۰ میلیون تنی فولاد در چشم‌انداز ۱۴۰۴ را بر عهده خواهد داشت.

مهندس پیمان طالبی مدیر سایت فولاد مکران با اشاره به اینکه فاز اول این مجموعه فولادی به ظرفیت ۱٫۶ میلیون تن در سال در حال

احداث است، می‌گوید: این پروژه که با «گندله» تغذیه شده و تولید آن «آهن» است، تماماً ساخت داخل است و تا ۲۵ سال آینده به بهره‌برداری می‌رسد ناگفته نماند ساخت مجتمع فرآوری مواد معدنی به‌عنوان صنعت بالادست مجتمع‌های فولادی هم در دست انجام است.

به این نکته باید اشاره داشت: در کنار صنایع بزرگ، ایجاد طیف گسترده‌ای از صنایع کوچک و متوسط هم در منطقه آزاد چابهار برنامه‌ریزی شده است که از آن جمله می‌توان به واحدهای توربافی، بسته‌بندی و فرآوری چای، تولید مانتو، پرورش شترمرغ، تولید پروفیل و اشاره کرد که مزیت‌های زیادی را در بخش‌های صنعتی و کشاورزی آفرید و توانسته‌اند اشتغال مطلوبی را در این منطقه بوجود آورد.

کارشناسان معتقدند: با توجه به روند رو به گسترش چنین سرمایه‌گذاری‌هایی که سبب شده در حوزه‌های مختلفی از جمله چای، برنج، دام زنده و ... مزیت‌های خوبی ایجاد شود، چهره چابهار بیش از پیش به‌عنوان یک منطقه آزاد با رویکرد تولیدی صادراتی رخ بنماید.

در این زمینه حسین پرویزی که در خصوص پروژه شترمرغ فعال است، در چارچوب توسعه مشاغل خرد با انعقاد تفاهمنامه‌ای با منطقه آزاد و صندوق کارآفرینی، تسهیلاتی را به مبلغ ۱۲ میلیون تومان به ۵۶۰۰ داوطلب فعال در این رشته پرداخته است تا آنها هم بتوانند در زمینه پرورش شترمرغ مشارکت کنند. یک تولیدکننده مانتو هم که تاکنون ۸۰۰ کارگاه سوزن‌دوزی را در استان سیستان و بلوچستان ساماندهی کرده، توانسته است طی مدت ۴ ماه از زمان راه‌اندازی ۱۰۰۰ سوزن‌دوزی را در چارچوب مشاغل خانگی در روستاهای منطقه ساماندهی کند.

همچنین یک تولیدکننده «نایلکس» که با سرمایه‌گذاری مشترک ایران و پاکستان فعالیت دارد، با ۹۰ نفر اشتغالزایی، ۹۸ درصد تولیدات خود را به افغانستان و پاکستان صادر می‌کند.

احمد فرحناکی هم که سرمایه‌گذار واحد فرآوری و بسته‌بندی چای در این منطقه است و هر سال نزدیک به ۴ هزار تن چای را در چابهار فرآوری می‌کند، با اشاره به تغییر گروه کالایی چای از یک به دو با هدف جلوگیری از تخصیص ارز دولتی می‌گوید: هر سال نزدیک به ۱۰ درصد چای خود را به استرالیا و انگلیس صادر می‌کردیم که با این تغییر گروه کالایی و ممنوعیت صادرات چای، صادرات ما به صفر رسید و از طرف دیگر واردات برگ سبز چای هم به دلیل تحریم‌ها با مشکل

مواجه است.

در عین حال باید گفت منطقه آزاد چابهار علاوه بر مزیت‌های گفته شده، به دلیل موقعیت اکولوژیکی منحصربه‌فرد و با دارا بودن جاذبه‌های طبیعی، این منطقه را به یک مقصد ملی و بین‌المللی گردشگری تبدیل کرده است. چنانکه وجود سواحل زیبای صخره‌ای، مرجانی و ماسه‌ای دریای عمان (مکران) در محدوده چابهار و کنارک، آثار تاریخی و طبیعی در کنار قلعه پرتغالی‌ها، ساختمان‌های قدیمی گمرک و پست، آرامگاه سید غلام رسول، ساختمان قدیم فرمانداری (موزه محلی)، باغات موز با هوکلات و دشتیاری، کوه‌های مریخی، خانه‌های سنتی خشتی و گلی، تالار لیپار و همچنین روستاهای تاریخی «تیس» و «رمین» چابهار را به یکی از ۱۰ منطقه مهم راهبردی جهان که از جاذبه‌های دیدنی در طول سال برخوردار است، تبدیل کرده و برای هر مسافری چشم‌نواز و دیدنی است.

دکتر کردی در این زمینه با اشاره به رشد فزاینده بازار گردشگری در ایران می‌گوید: تا چندی پیش هیچ استدلال، طرح توجیهی و مطالعات بازاری نمی‌توانست ایرلاین‌های کشور را مجاب کند که پروازهای خود را به چابهار افزایش دهند؛ این در حالی است که امروز شاهد ساخت بیش از ۹ هتل و مرکز اقامتی استاندارد، کمپ‌های تاریخی و توسعه سایر امکانات تفریحی برای گردشگران این منطقه هستیم.

در کنار اینها باید به وجود مجتمع‌های تجاری و بازارچه‌های فصلی هم اشاره کرد که پاساژگردی خرید را هم به یکی دیگر از جاذبه‌های

توریستی چابهار تبدیل کرده است.

ناگفته نماند: در راستای تدوین برنامه رشد در مسیر توسعه پایدار، رقابتی کردن فضای اقتصاد و همچنین ایجاد شرایط مناسب برای امنیت سرمایه‌گذاران، منطقه آزاد تجاری در کنار سایر فعالیت‌ها، برای پاسخ به نیازهای جامعه محلی و توانمندسازی آنها برای مشارکت هر چه بیشتر در فرآیند توسعه منطقه، فعالیت‌هایی را در حوزه مسئولیت‌های اجتماعی برای افزایش کیفیت زندگی و همچنین توجه به شاخص‌های زیستی، آموزشی، بهداشتی، ورزشی و ... به انجام رسانده است که از آن جمله می‌توان به سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته در خصوص ایجاد دبیرستان شبانه‌روزی، فرهنگسرای موسیقی، احداث ورزشگاه و حمایت از ورزش‌های کریکت و موج‌سواری اشاره کرد.

دکتر کردی در این زمینه می‌افزاید: در رویکرد مسئولیت‌های اجتماعی سازمان، آموزش و مهارت‌آموزی جامعه محلی جایگاه ویژه‌ای دارد؛ زیرا می‌تواند در تامین نیروی انسانی ماهر برای فعالیت‌ها موثر واقع شود و هزینه‌های تامین نیروی انسانی از نقاط دیگر را حذف کند.

منطقه آزاد چابهار همچنین در راستای مهمترین رویکرد مسئولیت اجتماعی خود، شهر چابهار را بر اساس مصوبه‌ای به‌منظور یکپارچه‌شدن مدیریت و ارتقاء شاخص‌های توسعه‌ای به این منطقه الحاق می‌کند.

چه آنکه گذری کوتاه بر این شهر نشان می‌دهد چابهار با جمعیتی بیش از ۲۹۰ هزار نفر هنوز نتوانسته علیرغم وجود چنین منطقه آزادی با تقویت زیرساخت‌های شهری از فرصت‌های موجود بهره مطلوب را ببرد.

بی‌تردید با توجه به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود، منطقه آزاد چابهار می‌تواند الگویی برای تمام کشور در جهت دستیابی به توسعه پایدار و تحقق اهداف پیش‌بینی شده باشد.

